

30 Oct 2018 17:21

Intervjuu Eesti Energia finantsdirektori Andri Avilaga - BNS INTERVJUUD

Intervjuu Eesti Energia finantsdirektori Andri Avilaga - BNS INTERVJUUD

TALLINN, 30. oktoober, BNS – Eesti Energia finantsdirektori Andri Avila intervjuu BNS-i ajakirjanikule Sander Udamile teisipäeval, 30. oktoobril Tallinnas energiafirma kolmanda kvartali tulemuste tutvustamise järel.

Kuidas Jordaania arendusprojektidega läheb?

Elektrijaama puudutavas osas, koondnimetusega APCO, oleme 10 protsendiga omanikud ja aktiivset rolli pole, aga hoiame silma peal. Oleme seal ettevõtte nõukogus ja seeläbi teostame oma 10-protsendise osaluse õigusi. Praegu viimaste andmete kohaselt oleme graafikus, elektrijaam peaks valmima 2020. aasta lõpus.

Ma arvan, et seal probleemi ei näe, oleme sealt juba esimesed dividendid saanud. Kõik mis puudutab finantsplaani, on vastavalt graafikule. Elektrijaamaga peaks kõik korras olema.

Me pole ka saladust teinud, et tulevikus tahaksime ka sellest 10 protsendist väljuda, aga seda on võimalik teha pärast seda, kui elektrijaam on valmis.

Õliprojektiga, mis on olnud backburneri peal [tagaplaanil – toim] siimaani, siis selle võimalikke arendusvariante praegu koos partneriga vaatame. Me pole seal üksi, meil on sama partner kui elektrijaama osas: YTL. Praegu mõtleme, kas on õige aeg sellele projektile kiirem käik sisse lükata.

Millal tuleb otsus, kas kiirem käik sisse lükata?

Ma arvan, et see tuleb järgmise aasta jooksul. Meil on seal olemas kontsessioon, see kontsessioon on endiselt jõus, nii et me ei pea tingimata kiirustama. Pigem on see majanduslik otsus, et kas seal on mõtet või ei ole, ja kui on, siis mis kujul. Kindlasti, nagu ka varem räägitud elektrijaama projekti puhul, ei ole me tegemas sinna suuri investeeringuid. Pigem oleme enda know-how ja ekspertiisiga seal, me ei lähe sinna sadu miljoneid rauda investeerima.

Nafta hind on üles läinud ja üles on kerkinud teema teise õlitechase ehitamisest Eestisse. Kas ongi nii, et kui nafta hind läheb üles, siis hakatakse projekte tegema, või on ka naftahinna projektsioon tulevikku muutunud? Või on lihtsalt omakulud alla läinud viimastel aastatel?

See on kombinatsioon mõlemast. Kuna see saab olema praeguse Enefit280 baasil tehtud investering, edasiarendus, siis nende aastate jooksul, kui on Enefit280 käivitatud ja uut tehast planeeritud, on omahind langenud. Praegu oleme umbes Brenti toornafta hinnaga võrreldes 10–15 dollarit madalamal tasemel nullpunktiga, kui me kolm aastat tagasi olime, ka see on tõsi.

Aga loomulikult kõige suurem küsimärk – mida ei olegi võimalik lõpuni maandada – see, milliseks kujuneb nafta hind pikemas perspektiivis. Me ei suuda aastat või kahtegi ette planeerida, rääkimata 30 aastast, mis on tehase eluiga. See on suur küsimärk ja on täiesti selge, et kui Brent on näiteks 29 dollarit barrelist, siis ei tee keegi uusi investeeringuid, sõltumata sellest, milline tuleviku väljavaade on.

Kui hind aga võimaldab, siis ongi küsimus, et mismoodi ja nii hästi kui võimalik ennustada ette seda, milline pikaajaline turuhind saab olema. Aga ükskõik, milline see otsus on, alati jääb risk sisse. Jah, kui vaatame praegust finantsturgu, siis viieks aastaks on võimalik nafta hind lukku lüüa, aga pärast seda on kõik lahtine. Risk jääb paratamatult üles.

Kas me oleme täna optimistlikumad kui 2016. alguses – vastus on jah. Loomulikult ka ajalugu vaadates,

pikemat perioodi, siis nafta hind on olnud erinevalt põhjustel – nii majanduslikel kui poliitilistel – väga volatiilne, ja ma ennustaks, et ta jääb selliseks ka tulevikus. Küsimus ongi, et kuidas pärast seda, kui õli tootma hakatakse, on võimalik riske ette maandada nii kaugemale kui võimalik. Kogu tehase eluiga nagunii ei saa, aga kolme- kuni viieaastaste perioodide kaupa saab. Kui kolmanda kvartali aruannet vaatate, siis järgmise aasta õli on meil praktiliselt täielikult lukus. Ja sealt edasi nii palju kui hind on võimaldanud, aga see on ka kõik, aastaks 2023, 2024 ei ole.

Küsin Utah' kohta. Tundub et seal on asjad liikuma läinud pärast Trumpi presidendiks saamist. Taristu loomiseks saite loa, kas hakkate nüüd süsteemi rajama?

Seal on sama, otsime... Nende lubadega lähme edasi, seal on terve rida neid. Üks osa olulisi lube tuli sealt hiljuti ära. Praegu on võimalik varu kommertseesmärkidel kasutada, mis oli üks väga suur samm edasi.

Samamoodi tegeleme seal partnerite otsinguga, sest ise ei kavatse me seal rauda suuri summasid investeerida. Kindlasti peame sinna partnerina sisse jääma, aga see tehing võiks olla umbes selline, nagu meil on välja kujunenud Jordaanias. Vaatame, kuhu me välja jõuame. Aga konjunktuuri vaadates on kindlasti olukord parem kui mõned aastad tagasi.

Kohe varsti on USA-s vahevalimised ja vabariiklased tõenäoliselt kaotavad kohti, kuidas te seda poliitilist riski hindate?

See on selline suur poliitika, aga kui me vaatame seda perioodi, kui demokraadid olid Ameerikas võimul, siis väga palju sõltub ikkagi kohalikust osariigist ka. Ja kohaliku osariigi toetus on kogu aeg väga tugevalt taga olnud. Nad tahavad seda väga teha ja nemad on ka taganud sellele poliitilise toetuse Washingtoni koridorides, kui seda on vaja olnud.

See, kas demokraadid või vabariiklased on võimul Ameerikas, väga palju selle projekti kulgu ei mõjuta. Praegu on lihtsam jah, sest ka väga kõrgel tasemel on seal suhtumine fossiilsetesse kütustesse parem kui mõned aastad tagasi, aga see ei muuda seda, kas sellel projektil on edu või mitte. Võib lihtsalt muuta mõned asjad kergemaks või raskemaks.

Pressikonverentsil kritiseeris Hando Sutter veidi Euroopa Liidu (EL) kliimapoliitikat, kas ütleksite välja, mis siis on probleemid kliimapoliitika suhtes?

Minu isiklik arvamus ei ole, et midagi väga valesti oleks. Keegi meist ei ole puhtama õhu ja looduse vastu, kes ei tahaks seda. Aga mis on minu arust oluline, on see, et kui me teeme mingeid olulisi muutusi või seame tähtsuseid nagu see Põxiti tähtsus, siis peaks olema ka selge teadmine, kuidas olemasolevad tehnoloogiad uute vastu vahetada.

Et me ei ajaks vana kaevu täis enne, kui me teame kust me vett saame - kuidas, mis hinnaga ja mis tingimustel. See pole mõistlik. Aga see liikumine taastuvenergia suunas on mõistlik. Kui vaadata ka kuhu me investeerime järgmiste aastate jooksul, siis see on taastuvenergia. Kindlasti me ei ole selle suuna vastu, aga need peavad olema kaalutletud otsused ja me ei saa rapsida.

Olen tunnetanud energeetikaga tegelevate inimeste seas teatavat kliimamuutuse eitamist, kuidas seda hindate?

Sinna ma ei tahaks minna, et kas see on inimtekkeline või millegi teise tekkeline, või kas üldse inimesed saaksid midagi ette võtta ning peaksime maha lihtsalt istuma ja vaatama mis juhtub. Sinna ma ei tahaks minna. Seda ma ei tea. Fakt on see, et kliima muutub. Näeme mitu aastat järjest Eestis.

Näiteks mul on tuttavad jaeäris, kes ütlevad, et kõik on vähemalt kuu aega nihkes. Kõik aastaajad on kuu, poolteist nihkes. Alles meil oli oktoobri keskel 20+ kraadi. Millest see nüüd tuleneb, on see permanentne või ajutine - ma ei tea. Aga me kõik näeme, et midagi muutub.

Võimsusmehhanismide [toetus, mida riik maksab elektritootjale, et see hoiaks pidevas valmiduses tootmisvõimsusi, et vajadusel lisavõimsus turule suunata ning elektrisüsteemi stabiliseerida - toim] teemal. Eesti oli EL-i eesistumise ajal energiapakettide kokkupanemisel suunajaks. Toona oli jutt 550 grammi kilovatt-tunni kohta piiriks seadmisest, mida ületades elektri jaamad ei kvalifitseeruks võimsusmehhanismide alla. Kuidas praegu olukord on, kas võimsusmehhanism oleks midagi, mida ka Eestis võiks kasutada?

Kindlasti on. Sõltub kuhu see kand maha pannakse ja kuhu piirid tõmmatakse. Mulle tundub, et kui praegu vaadata potentsiaalseid võimsusmehhanismides osalevaid jaamu, siis 550 võtab enamuse neist välja. Ma ei usu, et see on poliitikute ja ühiskonna tegelik eesmärk. Eks me vaatame kuhu see asi jõuab, aga me leiame, et võimsusmehhanismi turud tuleks välja arendada ja need peaksid olema üleeuroopalised. Sinna on muidugi pikk tee, aga kasvõi Põhjamaade ja Baltimaade ühine. Me oleks valmis oma võimsusi sellele turule pakkuma. Aga kõik sõltub sellest, millised need tingimused saavad olema.

Millal võiksid tulla Eestisse taastuvenergia vähempakkumised?

Ma arvan et see on 2020+ küsimus. Tean, et nende peale mõeldakse ja neid valmistatakse ette. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM) teeb praegu määruse mustandit, et milline see kõik võiks välja näha, aga reaalselt ma usun, et sinna jõutakse 2020+. Ma ei näe, et neid siin järgmine aasta tulemas oleks.

Kas näete elektriturul lähiaastatel muudatusi?

Siin toimub väga palju. On nii regionaalseid kui kohalikke muudatusi. Kui me süsteemi vaatame, siis kõige suurem muudatus on muidugi koos kõige sinna kuuluvaga desünkroniseerimine 2025. aastaks. Seal on väga palju erinevaid tahke, mida arvestada. Ma loodan, et süsteemihaldur Elering ka seda teeb – kas on reservvõimsuste olemasolu, kust see tuleb, pöörlev mass sageduse hoidmiseks. Siin on rida asju, mille peale on vaja mõelda. Et oleks vajalikud mitmekordsed kaitsed olemas.

Mis veel regioonipilti muudab oluliselt – kui Põxitiga seoses räägiti, millised riigid on defitsiidis ja millised on ülejäägis, siis kui praegu väga paljuski kogu Skandinaavia ja meie elame Norra hüdroelektri peal, siis aastatel 2021 ja 2022 tulevad kaks uut väga suurt kaablit Norra ja Inglismaa vahele. Kokku 2400 megavatti võimsust ja lisaks kaabel Norra ja Saksamaa vahele. Kuna sealsed hinnad on väga palju kõrgemad kui siinsed hinnad, siis on arvata, et elekter liigub sinna ning hüdroelektri osakaal, mis siia jõuab, langeb oluliselt ja me ei saa enam selle peale loota.

See on ka põhjus, et ei peaks varustuskindluse osas vaatama ainult kaablite olemasolu ning Baltimaid ja Soomest, vaid peaks võtma uuringu sisse kogu piirkonna kust me saame elektrit. Norra, Rootsi, Soome, Baltimaad ja ka Poola ning see bilanss, mis sealt kokku tuleb. Ma kardan, et siin tekivad olulised muutused alates sellest hetkest kui need kaablid valmis saavad. See muudab meie olukorda kardinaalselt. Ilmselt me kuivale ei jää, aga hind tõuseb kindlasti.

Spekuleerides. Desünkroniseerimisega seonduvad muudatused ja see, mille te välja tõite. Tundub, nagu see looks vajaduse ka siinsete võimsusmehhanismide järele?

Absoluutselt. Oleme välja käinud mitu korda, millised meie võimsused välja näevad. Meie oleme nõus neid sobivatel tingimustel pakkuma. Aga see tellimus peab tulema Eleringi käest, kes on meie süsteemi ja varustuskindluse eest vastutav. Koostöös MKM-iga loomulikult. Kui see tellimus on lauale pandud – mida ja kui palju tahame – siis me saame öelda, kas me saame selles osaleda või mitte. Me ei tee energiapoliitikat, me ei lähe ütlema, et tellige seda.

Venemaa-suunaline elektrikaubandus – Eesti ja Venemaa vahel otseselt energiakaubandust ju ei käi, kuidas see Venemaa elekter jõuab siia?

Käib ikka, kohti kust Venemaa elekter siia sisse tuleb on mitmeid. On tehnilisi ühendusi ja on kommertsühendusi. Kommerts tuleb Soomest, Soome kaudu tuleb 1000-megavattine ühendus. Valgevene kaudu tuleb ja Kaliningradist.

Mis te arvate Leedu vastuseisust Valgevene uuest tuumajaamast elektri importimisele?

Puhtalt minu arvates on see õige, et mitte importida. Poliitilistel põhjustel ei taha kommenteerida, aga kuna see elekter on oluliselt teistel tingimustel toodetud, siis puhtalt meie konkurentsiolukorda see halvendab selgelt. Minu teada on Leedus tehtud otsus ja ka seadusandja poolt vastu võetud, et 200-megavatine ühendus Valgevenega pannakse kinni.

Aga meil on veel Kaliningrad. Sellesama süsihappegaasi kvootide hinnatõusu tõttu on Venemaalt sissetuleva elektri maht oluliselt kasvanud. Punkt üks: seal pole süsihappegaasi tasu ja nad saavad toota oluliselt odavamalt. Punkt 2: see gaas millest Kaliningradis elektrit toodetakse, läheb hoopis teise hinnaga, kui me saame gaasi osta.

See on kahekordne ebavõrdne konkurents, mis sealt tuleb, ja need mahud on ka olnud viimastel perioodidel kordades suuremad kui mõned aastad tagasi. Kõik räägivad, et see ei ole ühtse turu põhimõtetest lähtuv, aga otsuseid ei ole.

Tallinna toimetus, +372 610 8821, majandus@bns.ee

Baltic News Service